

Василь Габор

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5482-4529>

кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник
Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника
(Львів, Україна)
vsgabor@gmail.com

УДК 070(477.87)''192/193'':[821.161.2''18''(091):[27+821]

**ОБРАЗ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА В
ЗАКАРПАТСЬКІЙ ПРЕСІ 20–30-х рр. ХХ ст.
У БІБЛІЙНОМУ ТА ЛІТЕРАТУРНОМУ КОНТЕКСТІ**

DOI 10.37222/2786-7552-2023-2-5

Проаналізовано широкий спектр публікацій про життя і творчість Тараса Шевченка у закарпатській пресі 20–30-х рр. ХХ ст., у яких наявний біблійний і літературний контекст. Досліджено, що серед яскравих опосередкованих та прямих біблійних образів, алюзій та порівнянь наявні такі умовні групи: 1) порівняння Т. Шевченка з Ісусом Христом, Мойсеєм, апостолами, пророками та мучениками; 2) порівняння Шевченкової України з обітованою землею; 3) порівняння земного шляху Т. Шевченка з терновим вінцем; 4) порівняння збірки «Кобзар» з Біблією (друга Біблія) та Євангелієм (друге Євангеліє) українського народу. Серед яскравих опосередкованих і прямих порівнянь Т. Шевченка зі світовими письменниками виділено такі умовні поетичні пари: 1) Т. Шевченко й античні автори (Гомер і Горацій); 2) Т. Шевченко і Й. В. Гете; 3) Т. Шевченко й А. Міцкевич; 4) Т. Шевченко й О. Пушкін; а також 5) Т. Шевченко й О. Духнович.

З'ясовано, що провідні часописи Закарпаття, такі як: «Вѣночокъ для подкарпатскихъ дѣточокъ», «Карпатська Правда», «Народня Сила», «Нашъ Путь», «Наша Земля», «Наша Оборона», «Недѣля Русина», «Подкарпатска Русь», «“Просвѣта” – Шевченкови», «Русинь», «Руська Нива», «Свобода», «Українське Слово», «Учительський Голос» присвятили Т. Шевченкові понад двадцять статей, у яких наявний біблійний і літературний контекст.

У своїх публікаціях М. Бращайко, А. Дівнич, І. Невицька, І. Панькевич, А. Штефан, П. Яцко та ін. активно використовували

біблійні образи та літературні паралелі для осмислення творчої спадщини Т. Шевченка і його значення для національного відродження закарпатських українців.

Ключові слова: закарпатська преса, Тарас Шевченко, Підкарпатська Русь, біблійні образи, поетичні пари, Олександр Пушкін, Олександр Духнович.

Постановка проблеми. Однією із яскравих сторінок закарпатської преси 20–30-х рр. ХХ ст. є шевченкіана. Однак вона має певні особливості, адже у 1919–1938 рр. Закарпаття п. н. Підкарпатська Русь входило до складу Чехословацької Республіки на правах автономії, в краї існувала багатопартійна система, а відповідно функціонували й видання різних суспільно-політичних напрямів – народовецького (національного), москвофільського і радянфільського, які по-різному висвітлювали постать Тараса Шевченка та його творчу спадщину, а особливо – його значення у національному відродженні закарпатських українців. Саме різновекторність у змалюванні образу Т. Шевченка через призму біблійних образів, алюзій та порівнянь, а також літературних паралелей ми вперше детально й проаналізуємо.

Мета дослідження. Образ Тараса Шевченка на сторінках закарпатської преси 20–30-х рр. ХХ ст. у біблійному і літературному контексті не був предметом окремих досліджень, отож ми ставимо собі за мету здійснити аналіз виявлених *de visu* більше двадцяти публікацій через призму біблійних образів, алюзій та порівнянь, а також літературних паралелей, щоб глибше осмислити творчу спадщину українського генія та його значення у національному відродженні Закарпаття. Ми плануємо проаналізувати опосередковані та прямі біблійні образи, алюзії та порівняння таких умовних груп, як: 1) порівняння Т. Шевченка з Ісусом Христом, Мойсеєм, апостолами, пророками та мучениками; 2) порівняння Шевченкової України з обітваною землею; 3) порівняння земного шляху Т. Шевченка з терновим вінцем; 4) порівняння збірки «Кобзар» з Біблією (друга Біблія) та Євангелієм (друге Євангеліє) українського народу, а також опосередковані і прямі порівняння Т. Шевченка зі світовими письменниками, яких об'єднали в такі умовні поетичні пари: 1) Т. Шевченко й античні автори (Гомер і Горацій); 2) Т. Шевченко

і Й. В. Гете; 3) Т. Шевченко й А. Міцкевич; 4) Т. Шевченко й О. Пушкін; а також 5) Т. Шевченко й О. Духнович.

Об’єкт дослідження – провідні закарпатські видання різних суспільно-політичних напрямів 20–30-х рр. XX ст., як-от: «Вѣнчочкъ для пѣдкарпатскихъ дѣточокъ» (1920–1927), «Карпатська Правда» (1922–1938), «Народня Сила» (1936–1938), «Нашъ Путь» (1935–1938), «Наша Земля» (1927–1928), «Наша Оборона» (1920–1925), «Недѣля Русина» (1923), «Подкарпатска Русь» (1923–1936), «“Просвѣта” – Шевченкови» (1926), «Русинь» (1923), «Руська Нива» (1920–1924), «Свобода» (1922–1938), «Українське Слово» (1932–1938) та «Учительський Голос» (1930–1938).

Аналіз останніх публікацій. Постать Т. Шевченка та його творчість постійно перебуває в полі зору українських науковців. Однак окремих досліджень постаті Т. Шевченка в закарпатській пресі 20–30-х рр. XX ст. ми не маємо, але дотичними до нашої теми є статті С. Федаки [9], у якій автор осмислює роль Т. Шевченка в суспільно-політичному житті Закарпаття; М. Жулинського [3], який відображає апостольську місію поета; А. Крисоватого [4], який змаловує поета як духовного провідника української нації; В. Чоповського [11], який характеризує місце українського поета серед світових геніїв; О. Хоменка [10], який оцінює збірку «Кобзар» через призму світоглядної підстави Акту Злуки, тощо. Близькою до нашої теми є також низка публікацій, вміщених у спецвипуску матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Тарас Шевченко і сучасна національна освіта», яка пройшла 5–6 березня 2014 р. у Києві, таких дослідників, як: О. Гомотюк [1], що осмислює образ поета в суспільній та індивідуальній пам’яті українців; Т. Гончарук-Чолач [2], що характеризує поета як віщуна, борця і мученика; А. Липки [6], який аналізує внутрішній діалог поета з Біблією; В. Маршицька [7], яка досліджує творчість Т. Шевченка в контексті національної ідентичності; Л. Ребуха [8], яка осмислює тему молитви у творчості поета, та ін.

Методи дослідження. У дослідженні використано такі методи: системний – для з’ясування особливостей публікацій про Т. Шевченка у біблійному контексті в закарпатській пресі різних суспільно-політичних напрямів 20–30-х рр. XX ст.; аналітичний –

для вивчення специфіки пресових текстів; описовий – для характеристики художніх і публіцистичних особливостей публікацій.

Виклад основного матеріалу. Уперше цілу низку біблійних образів та алюзій до постаті Т. Шевченка використав М. Бращайко у промові, виголошеній 1923 р. на вшануванні 62-ї річниці його смерті. Зокрема, М. Бращайко зазначав, що і справді «Шевченко своїм пламенним голосом, мов воскресною трубою Архангела збудив укр. народ з вікового сну, дав йому заповіді и показав йому дорогу, яка веде до обітованої землі, до свободного, самостійного, щастливого життя. ...Се є політичне значіння поета в історії українського народу. Україна – то Шевченко» (Промова Др-а Мих. Бращайка на святі Шевченка. *Русинь*. Ужгород, 1923. Ч. 81. С. 2).

З наведеного уривка виникає яскрава алюзія до біблійної історії, коли Бог дав Мойсєєві десять заповідей і показав дорогу до обітованої землі. Достоту так і Т. Шевченко, на думку М. Бращайка, дав своєму народові заповіді і вказав дорогу до обітованої землі, себто до вільної України, яка завжди була і буде для українців саме землею обітованою.

Опосередковане порівняння Т. Шевченка з Ісусом Христом трапляється в іншій промові М. Бращайка, виголошеній 1928 р. на урочистому вечері з ушанування 67-ї річниці смерті поета. М. Бращайко стверджував, що Т. Шевченко не лише навчав українців, як мають жити, не лише проповідував слово правди і волі, а й страждав за них, терпів муки і носив довго терновий вінець, отож своїми муками, своїм терновим вінцем «одкупив нас од смерти, од погибели і дарував нам життя вічне». У цих словах – пряма алюзія до діянь Ісуса Христа. Опосередковано доповнює її також вжите М. Бращайком слово «одкупитель», яким він назвав Т. Шевченка (Промова Д-ра М. Бращайка на святочном вечері Т. Шевченка. *Свобода*. Ужгород, 1928. Ч. 12. С. 2). Водночас М. Бращайко підкреслював, що «без тих мук, без терно[во]го вінця Бог знає чи був би Шевченко Шевченком» (*Там само*).

У цій же промові наявні пряме порівняння Т. Шевченка з Мойсєєм та повторна згадка про обітовану землю. М. Бращайко констатував, що провидіння послало нам Т. Шевченка тоді, коли вже здавалося, що ось-ось загине наш народ без сліду, а

поет «своїм пламенним словом збудив нас із вікового смертного сну до нового життя і, як колись Мойсей Ізраїльтян, вів і веде український нарід до обітованої землі, до волі, до красної долі» (Промова Д-ра М. Бращайка на святочном вечерї Т. Шевченка. *Свобода*. Ужгород, 1928. Ч. 12. С. 2).

У багатьох публікаціях автори називали Т. Шевченка апостолом і пророком. Зокрема, П. Яцко означив Т. Шевченка «Великим апостолом Волї и Братолубства» (Яцко П. Шевченко, дїти – и школа. *«Просвѣта» – Шевченкови*. Ужгород, 1926. С. 8), а М. Бращайко – генієм, борцем і мучеником за волю, великим апостолом правди і науки (Промова Др-а Мих. Бращайка на святї Шевченка. *Русинь*. Ужгород, 1923. Ч. 82. С. 1) та стверджував, що Т. Шевченко для людського роду є генієм, великим чоловіколюбцем та апостолом правди і волі, а поза тим – національною гордістю, якого Іван Франко назвав «князем у царіни духів», отож сміло можемо поставити його між найбільших геніїв світу (Промова Д-ра М. Бращайка на святочном вечерї Т. Шевченка. *Свобода*. Ужгород, 1928. Ч. 12. С. 2).

Антон Дівнич, висвітлюючи розвиток українського письменства, писав: «На Україні виринає пророк, що своїм пламенним словом не тільки возвеличує “рабів німих”, закріпощений український народ, але й виступає в його обороні проти царату, чужих і своїх панів. Це **Тарас Шевченко** (1814–1861), найбільший український поет» ([Дівнич А.]. Українське письменство. *Наша Земля*. Ужгород, 1927. Ч. 5. С. 9. Підп.: Августин Крук).

Невідомий автор «Нашої Оборони» порівнював Т. Шевченка з пророком Єзекиїлем, зазначаючи: «Як пророк Єзекиїл остерігає Шевченко панов и російського царя, що “Настане суд, заговорить / И Днїпро и горы / И потече сторїками / Кров у синє море...”» (Тарас Шевченко. Найбольший руський поет и мученик за руський народ. *Наша Оборона*. Ужгород, 1922. Ч. 2/3. С. 2).

Про Т. Шевченка як «пророка та проповідника бунту» розмірковував невідомий автор «Нашої Землі», ймовірно, А. Дівнич, який активно виступав у журналі під псевдонімом Августин Крук. Ведучи мову про зародження культу Т. Шевченка в Підкарпатській Русі, автор зазначав, що цей культ набув на закарпатських теренах таких самих форм, як у Росії та в Галичині. І в нас хочуть зробити з Т. Шевченка пророка «козако-української

республіки» або силою натягти на його селянську постать рясу «смирненького уніятського попа», тож кожна підкарпатська група для підкріплення своїх поглядів на Т. Шевченка вміло приплітала його слова. «Їм самим навіть не треба виробляти своїх поглядів про Шевченка, – констатував автор, – вони їх мають готові в формі брошур, рефератів і святочних промов. Потребують тільки додати, що й вони, підкарпатські українці, шанують Шевченка за те саме, за що й інші українські патріоти» (Тарас Шевченко. *Наша Земля*. Ужгород, 1928. Ч. 3. С. 2).

Автор «Нашої Землі» підкреслював також, що проти культу «апостола й пророка божого Тараса» виступив свого часу М. Драгоманов і наводив такі його слова: «А звісне, що ніхто так не мучиться, як святі, пророки й апостоли, од тих, хто їм кланяється. – Починається з того, що кожне слово пророка стає святим, не розбираючи, коли, як, при чому воно сказане. Далі кожний вірний примазує до святих слів свої, святить словами пророка кожну свою думку – вибирає з тих слів, що йому треба, перекручує їх» (Тарас Шевченко. *Наша Земля*. Ужгород, 1928. Ч. 3. С. 2).

І на Підкарпатській Русі при вшануванні пам'яті Т. Шевченка кожен відповідно до своєї мети обкrescoвав його думки, а ще більше промовчував, щоб досягнути бажаного результату, вважав автор «Нашої Землі». І навіть вшанувати пам'ять Т. Шевченка як «національного українського поета» через протиукраїнський курс чеської влади на Підкарпатській Русі стало проблематичним для «патріотів краю», тому молодша генерація змушена показувати підкарпатським селянам і робітникам Т. Шевченка в його цілій правдивій постаті, а не обкrescoного та підфарбованого ще більше, як царською цензурою. «Тому ми підкарпатські українці, – підсумовував автор публікації, – все будемо згадувати великого оборонця покривджених і поневолених, співця наших злиднів і горя, пророка та проповідника бунту» (Тарас Шевченко. *Наша Земля*. Ужгород, 1928. Ч. 3. С. 4).

Мучеником називали Т. Шевченка Ірина Невицька та невідомий автор «Нашої Оборони». І. Невицька наголошувала: «Тарас Шевченко безсмертний не лиш як поет в літературі. Для нас Він є все: поет, учитель, герой, мученик» (Невільник Шевченко – Україна – жіноцтво. *«Просвіта» – Шевченкови*.

Ужгород, 1926. С. 7); автор «Нашої Оборони» констатував: «Мы, Подкарпатскѣ Русины, не мали до недавна як довго у нас панував малярский режим можности сповняти волѣ наибольшого нашого Мученика и Генія, тому складаємо тепер и свій поклон та кличемо Эго словами и од себе “Будеш, батьку, панувати, / Поки живють люде, / Поки сонце з неба сяє, / Тебе не забудуть”» (Тарас Шевченко. Найбольший руський поет и мученик за руський народ. *Наша Оборона*. Ужгород, 1922. Ч. 2/3. С. 3).

У багатьох публікаціях закарпатські автори звертали помітну увагу читачів на побожність Т. Шевченка та його любов до Святого Письма. Зокрема, А. Штефан дотримувався думки, що твори Т. Шевченка «пересякнені глибокою побожністю і страхом Божіим», що поет «теплими словами говорить про силу молитви, про кієвські святині, про чудотворний образ пресвятої Богородиці» і що «Святе Письмо було його улюбленою книгою від молодости, а на заслання він одинокую потіху мав у читанню Євангелія». Т. Шевченко не тільки брав із Біблії епіграфи до своїх віршів, а й переспівав багато псалмів, підкреслював А. Штефан і для прикладу наводив молитву із Шевченкової поеми «Неофіти», яка співзвучна біблійним текстам і починалася словами: «Благословенная в женах Святая, праведная Мати Святого Сина на земли...» (Тарас Шевченко. *Учительський Голос*. Мукачів, 1935. Ч. 4. С. 52).

У закарпатській пресі 20–30-х рр. XX ст. знаходимо також цікаві розмірковування про вплив «Кобзаря» на читачів та його значення, а також порівняння Шевченкової збірки із Біблією (другою Біблією) та Євангелієм (другим Євангелієм) українського народу. Зокрема, автор передової статті часопису «Свобода» так описав цей вплив: «Маленька та книжка наробила великого бешкету; у русинов она всю душу перевернула; сльозы горячѣ выкликала; подносила духа тих, хто вже був попав у повну апатію; навѣтъ тѣ, що вже почали забувати свою матерню мову руську та одягати на себе блискучу шумовину польську або московську, навѣтъ тѣ, кажу, задумались над тогдѣшним положенням свого народу; и в них зачали блимати в душѣ искры національноѣ свѣдомости» (Тарас Шевченко. *Свобода*. Ужгород, 1926. Ч. 10. С. 2).

Видатний учений М. Возняк, який активно виступав на сторінках щоденної газети «Русинь» у 1923 р. із циклом статей

про українську мову, звернув увагу читачів на мовне багатство збірки Т. Шевченка, пишучи: «Наш найбільший поет Тарас Шевченко доказав своїм Кобзарем придатність нашої мови до поетичних перлин всесвітнього значіння» (Письменство. *Русинь*. Ужгород, 1923. Ч. 180. С. 4).

Із чим порівнювали закарпатські автори «Кобзаря» Т. Шевченка – можна довідатися з публікацій М. Бращайка, І. Панькевича, А. Штефана та ін. Так, М. Бращайко у промові, приуроченій до 62-ї річниці смерті Т. Шевченка, підкреслював, що «Кобзар став біблією кожного українця. З нього учать ся, його цитують, на нього покликують ся» (Промова Др-а Мих. Бращайка на святї Шевченка. *Русинь*. Ужгород, 1923. Ч. 81. С. 1). Йому вторить Ірина Невицька, пишучи, що «Кобзар» Т. Шевченка «єсть другою біблією Русина-Українця» (Невільник Шевченко – Україна – жіноцтво. *«Просвіта» – Шевченкови*. Ужгород, 1926. С. 8). І. Панькевич зазначав, що видана в 1840 р. у Петербурзі збірка віршів Т. Шевченка п. н. «Кобзар» «стала для Русинів як би другим евангелієм» ([Панькевич І.]. Тарас Шевченко. *Въночокъ для подкарпатскихъ дѣточокъ*. Ужгород, 1921. Ч. 3. С. 35. Підп.: П.). За ним А. Штефан повторював, що Шевченків «Кобзарь став другим Євангелієм народа» (Тарас Шевченко. *Учительський Голос*. Мукачів, 1935. Ч. 4. Квіт. С. 51). Радіофільська «Карпатська Правда» також дотримувалася думки, що Шевченків «Кобзар», його поезії «стали евангелієм кожного українця» (Тарас Шевченко. *Карпатська Правда*. Ужгород, 1927. Ч. 11. С. 1). Опосередковано духовною книгою означив збірку Т. Шевченка автор «Українського Слова», зазначаючи, що «Кобзар» став «напрестольною книгою не лише нового нашого інтелігента, но теж і селянина» (Тарас Шевченко й Підкарпаття. *Українське Слово*. Ужгород, 1936. Ч. 11. С. 1). Невідомий автор часопису «Подкарпатська Русь» назвав самого Т. Шевченка евангелієм братолюбства, пишучи: «Шевченко ще довго буде нам евангелієм братолюбія в найширшом слова того значіню» (Тарас Шевченко и Подкарпатскѣ Русины. З нагоды 65 лѣтнього ювілею его смерти († 26 фебруара по ст. ст. 1861 р.). *Подкарпатска Русь*. Ужгород, 1926. Ч. 3. С. 52).

Закарпатські читачі мали змогу довідатися і про український музичний інструмент – кобзу. Про неї детально розповідав

Василь Ємець, зазначаючи водночас, що «великое значѣня кобзы найкрасше подкреслив великий руський поет Шевченко, коли зборник своих творов назвав “Кобзарем”» (Ємець В. Кобзар-Бандура. Руський, народный музичный инструмент. *Свобода*. Ужгород, 1926. Ч. 39. С. 3).

На сторінках закарпатської преси 20–30-х рр. ХХ ст. помітну увагу привертають статті про життя і творчість українського генія, у яких наявний літературний контекст – прямі чи опосередковані порівняння Т. Шевченка зі світовими письменниками та виокремлення поетичних пар, а саме: 1) Т. Шевченко й античні автори (Гомер і Горацій); 2) Т. Шевченко і Й. В. Гете; 3) Т. Шевченко й А. Міцкевич; 4) Т. Шевченко й О. Пушкін; а також 5) Т. Шевченко й О. Духнович. Так, у першій поетичній парі опосередковане порівняння Т. Шевченка з Горацієм трапляється у промові М. Брацайка під час відзначення 67-ї річниці смерті Кобзаря. М. Брацайко розпочав промову словами Горація: «Non omnis moriar, exegi monumentum aere perennius» [«Не вму я зовсім, бо поставив собі пам’ятник, тривкіший від криці»] і далі зазначав, що й ми маємо багато великих і славних мужів, які також поставили собі своїми творами пам’ятники, тривкіші від криці і вищі за єгипетські піраміди, але «найбільшим і найславнішим mezi сими є безсмертний наш поет: **Тарас Шевченко**» (Промова Д-ра М. Брацайка на святочном вечерѣ Т. Шевченка. *Свобода*. Ужгород, 1928. Ч. 12. С. 2). У цьому опосередкованому порівнянні античного й українського поетів єднає те, що вони обидва звели собі безсмертні пам’ятники саме Словом, яке возвеличує свій народ і вірно йому служить (Шевченко і Духнович. *Свобода*. Ужгород, 1930. Ч. 15. С. 1).

Свою чергою, невідомий автор часопису «Свобода», ведучи мову про Т. Шевченка та О. Духновича як наших вождів у духовному житті, порівнював українських поетів із Гомером і вифлеємськими зірками, зазначаючи: «Так як колись Гомер був смолоскипом національної свідомости греків, так і они суть і будуть нашими зіздами вифлеємськими, які поведуть свою націю до відкуплення від темноти» (Шевченко і Духнович. *Свобода*. Ужгород, 1930. Ч. 15. С. 1).

М. Брацайко дотримувався думки, що Т. Шевченко для українського народу має таке ж значення, як Й. В. Гете для

німецького, ба більше, бо «він є нашим учителем, апостолом, пророком, мучеником і одкупителем» (Промова Д-ра М. Бращайка на святочном вечері Т. Шевченка. *Свобода*. Ужгород, 1928. Ч. 12. С. 2).

Однак однією із найяскравіших на сторінках закарпатської преси 20–30-х рр. ХХ ст. була поетична пара «Т. Шевченко й О. Пушкін». Уперше вона з'явилася у публікації «В 62 роковини смерті Тараса Шевченка» в «Руській Ниві». У ній наведено висловлювання про Т. Шевченка й О. Пушкіна та А. Міцкевича російських критиків і громадських діячів, зокрема Аполлона Григор'єва, Олександра Герцена та доньки Льва Толстого – Катерини. А. Григор'єв писав: «У Шевченка сіяє така краса народної поезії, з якої у московського поета Пушкіна и у польського поета Мицкевича лишень іскорки блищать. Шевченкові твори світліші, простіші и ширіші од творів Гоголя. Шевченко першій великій поет новій великій літератури славянського світа» (В 62 роковини смерті Тараса Шевченка. *Руська Нива*. Ужгород, 1923. Ч. 11. С. 4–5).

М. Бращайко в промові на вшанування 67-ї річниці смерті Кобзаря для підтвердження своєї думки, чи не є безпідставною хвалба Т. Шевченка, викликана національною гордістю, навів висловлювання російських критиків А. Григор'єва й Олександра Скабичевського та шведського вченого Альфреда Єнсена як про самого Т. Шевченка, так і порівняння його з О. Пушкіним й А. Міцкевичем. Зокрема, А. Григор'єв поставив українського митця «на рівні з Пушкіном і Міцкевичом», О. Скабичевський назвав його «гігантом південно-руської поезії», на переконання А. Єнсена, Шевченко є «одним з найталановитіших поетів східно-європейського світа» (Промова Д-ра М. Бращайка на святочном вечері Т. Шевченка. *Свобода*. Ужгород, 1928. Ч. 12. С. 2).

Автор «Народньої Сили» Яковенко, полемізуючи з О. Фариничем з приводу геніальності Т. Шевченка, радив перед тим, як писати про Кобзаря, ознайомитися з оцінками його творчості російськими критиками. Він наводив такі міркування А. Григор'єва, що красою і силою своєї поезії може бути Шевченко на рівні з Пушкіним і Міцкевичем і що «Шевченко посідав чисту красу народньої поезії, якої у Пушкіна і Міцкевича поблискують лиш поодинокі іскорки» (Фенциків «Наш Путь»

і Шевченко. *Народня Сила*. Ужгород, 1937. Ч. 8. С. 1), а також російського вченого Олександра Пипіна, що «Шевченко був і дійсно остане до тепер найсильнішим і найталановитішим поетом малоруської мови і так оригінальним, що щось рівновартного його поезії ледви чи знайдеться в поезії Славян». Яковенко резюмував ці висловлювання: «Отже перший із наведених авторитетів російської науки не лиш поклав Шевченка на рівні з Пушкіном, але ще в дечім *поставив Шевченка висше Пушкіна*; другий великий авторитет російської науки і критик називає його гігантом (тут ідеться про О. Скабичевського, якого у статті не згадано. – В. Г.); третій, може і найбільший російський авторитет, сказав про Шевченка, що щось рівновартного з Шевченковою поезією ледви чи знайдеться в поезії Славян. Оттак то виглядає в світлі таки російської науки той “не геніален” Шевченко, понижуваний гімназіяльним суплетом з Підк. Руси п. Ф-чем» (Фенциків «Наш Путь» і Шевченко. *Народня Сила*. Ужгород, 1937. Ч. 8. С. 1–2).

Найглибше аналізована поетична пара висвітлена у статті «Шевченко й Пушкін – два велетні однієї доби», опублікованій в «Українському Слові» 1937 р. Правдоподібно, що стаття належить перу В. Бірчака. У ній автор зізнавався, що важко «виміряти докладно дві величини, для яких нема спільного мірила» (Шевченко й Пушкін – два велетні однієї доби. *Українське Слово*. Ужгород, 1937. Ч. 10. С. 1).

Порушити означену тему його спонукало те, що у 1937 р. українська громадськість відзначала 123-ті уродини Великого Шевченка, а в багатьох європейських державах, зокрема в Чехословацькій Республіці, урочисто вшановували 100-ті роковини смерті О. Пушкіна. З останньої нагоди були створені комітети під головуванням видатних осіб, у Чехословацькій Республіці такий комітет очолив сам президент Е. Бенеш.

Що ж дав людству О. Пушкін і чому його іменем «робиться політичний капітал нам все ворожій Москви»? – запитував автор «Українського Слова» і так відповідав. Аристократ О. Пушкін як письменник відображав життя тодішніх соціальних верхів Московщини, тематика його творів – життя російського дворянства – незрозуміла простому народові, тому його нічого і не єднало з тим народом. Творчість О. Пушкіна – «це прикраса життя. Квітник перед будинком...», всередину якого він не

заглядає, тому «кінчає на прекрасних грядках, декоруючих зовнішню сторону людського життя» (Шевченко й Пушкін – два велетні однієї доби. *Українське Слово*. Ужгород, 1937. Ч. 10. С. 1).

А якими були ідеї О. Пушкіна? – запитував далі автор і відповідав, що це були ідеї вселюдськості тогочасної доби, але власних поривів поет не мав і не шукав за ними. А був то час найбільшої московської деспотії: Московщина в руках царя Миколи I була в zenіті величі і слави, тож від О. Пушкіна чекали лише забави, і він «дав ту розвагу в мистецькій формі слова та в гльорифікації тендітних форм тодішнього етикету», будучи, так би мовити, «церемоніймайстром товариства свого часу». Ба більше – О. Пушкін гльорифікував і московських сатрапів. Автор «Українського Слова» дотримувався також думки, що в творах російського поета нема жодної енергії, окрім енергії кохання.

І зовсім не подібним до О. Пушкіна, на його переконання, був український поет: «На генія нашої нації впав інший обовязок, а саме оборона нації од напасливої Москви, котра жорстоко мстилася на наших тодішніх поколіннях за могутній зрив Великого Мазепи». Тому творчість Т. Шевченка – сама енергія в динамічній формі, «Богом нам дана еманация перехованих в народніх глибинах абстрактних чеснот та ірраціональних почувань: свободи, національної гордості, слави і непереможного хотіння незалежного життя». Тому й тематика творів Т. Шевченка – життя селянства, сама земля, а його мова – проста, ясна, зрозуміла кожному членові української нації, і притому – палка і могутня.

«Шевченко це не співець краси, а палкий оборонець волі, – підсумовував автор. – Це агітатор за великі ідеї самостійного державного життя. Він увесь – слуга свого народа, або, як хочете, його некоронований король», як і назвав Т. Шевченка один талановитий критик (Шевченко й Пушкін – два велетні однієї доби. *Українське Слово*. Ужгород, 1937. Ч. 10. С. 1). Насправді тогочасний поет-мислитель і літературний критик Ю. Липа назвав Т. Шевченка «селянським королем» [5].

Автор «Українського Слова» зазначав також, що Т. Шевченко навіть перед масстатом смерті думав тільки про свою націю, закликаючи: «Поховайте та вставайте, кайдани порвіте і вражою злою кров'ю волю окропіте». «Яке це далеке од самовпевненого самохвальства Пушкіна: “Я памятник вадзвіг себе нерукатворний,

К нему не зарастйот народная трапа”. Альтруїст до самозабуття Шевченко і егоцентрик-самохвал Пушкін в композиції тієї ж самої теми...» (Шевченко й Пушкін – два велетні однієї доби. *Українське Слово*. Ужгород, 1937. Ч. 10. С. 1).

Так само нерівне й слов'янофільство цих двох протилежностей, вважав автор «Українського Слова»: у Т. Шевченка, як і в Шафарика, Коллара і Ганки, яких він любив згадувати, «І потекли в одно море / Всі славянські ріки», себто «в одно **спільне** море», а в О. Пушкіна це зовсім інакше звучить: «Сольются в русском море / Славянскія ручьі» (*Там само*).

У творах Т. Шевченка, зазначав автор статті, відчутні впливи західноєвропейської філософії з її основними ідеями свободи, братерства, рівності і волі, а в О. Пушкіна – деспотичного месіанізму азійського зла: «І покорити под нозі своя...» (Шевченко й Пушкін – два велетні однієї доби. *Українське Слово*. Ужгород, 1937. Ч. 10. С. 1).

Навіть опис української природи у них відрізняється. У Т. Шевченка: «Садок вишневий коло хати / Хрущі над вишнями гудуть / Пflugатарі з плугами йдуть, / Співають ідучи дівчата...» («Мова проста, образ наскрізь ясний, земний, взятий з реального життя хліборобського люду, повний простої і чудової поезії того життя»); в О. Пушкіна: «Тиха українская ночь. / Прозрачно небо, звьозди блещут / Своей дремоти перевозмочь / не может воздух» («Тут мова повна метафор, метонімії зрозумілих тільки верствам високоосвіченим, теоретично до розуміння “дремоти воздуха” приправлених. Та ніколи не розумів і не розуміє такої мови простий люду»). Отож і ефект впливу на народні маси цих двох поетів різний, – констатував автор статті: «Пушкін нікого не пірвав. Нічим не здвигнув» (Шевченко й Пушкін – два велетні однієї доби. *Українське Слово*. Ужгород, 1937. Ч. 10. С. 1). Натомість «Шевченко здвигнув український народ, вогнем своїх образів і слів підніс його навіть до значіння ростучої раси, перед котрою відкривається месіаністична роль: оборонця духовности Європи перед наступом азійського сатани» (*Там само*).

На публікацію в «Українському Слові» відгукнувся критичною статтею О. Фаринич на сторінках москвофільського часопису «Нашь Путь». Насамперед він підкреслив, що О. Пушкіна проголосили своїм генієм жителі корінної Русі й України-

Малоросії та їхні співплемінники Галицької і Карпатської Русі, себто «бѣлороссы, малороссы и великороссы», а його «всечеловѣческія чувства и философію всечеловѣческой широты» визнали європейські народи. Відтак О. Фаринич обурювався, що газета «Українське Слово» «провозглашаєть Пушкина поэтомъ пѣтушинной энергіи и чистѣйшимъ нулемъ», вважає його «одной прикрасою салоновъ» та стверджує: «Пушкинъ чепуха, зато Шевченко – геній!». Насправді подібних думок автор «Українського Слова» і близько не висловлював, це були своєрідні узагальнення самого О. Фаринича. Ба більше, він писав, що анонім із «Українського Слова» вважав Т. Шевченка генієм тільки тому, що той «умѣлъ ненавидѣть Москву», але **«геніальность и ненависть несомвѣстима»** ([Фаринич О.]. Пушкинъ и Шевченко (Въ отвѣтъ Укр. Слово). *Нашъ Путь*. Ужгородъ, 1937. № 217. С. 2. Підп.: А. Маковичанинъ).

Однак, на відміну від самостійників «Українського Слова», які вважали О. Пушкіна нулем, зазначав О. Фаринич, «считать Шевченка нулемъ не слѣдуетъ», бо це було б негідним інтелігента. «Шевченко – русскій поэтъ, который въ литературной формѣ обработалъ южнорусскій, иначе сказано, украинскій-малорусскій фольклоръ». На підставі ж того, що Т. Шевченко вів щоденник на «русскомъ литературномъ языкѣ» і цитував у ньому О. Пушкіна, визнавав його естетичний авторитет і знав напам'ять багато його віршів, О. Фаринич стверджував, що й сам український поет вважав себе «русскимъ» ([Фаринич О.]. Пушкинъ и Шевченко (Въ отвѣтъ Укр. Слово). *Нашъ Путь*. Ужгородъ, 1937. № 217. С. 2. Підп.: А. Маковичанинъ).

«Пушкинъ міровой геній, – підсумовував О. Фаринич. – Ему геніальный Гёте послалъ свое перо. Шевченко поэтъ узкаго русска-національного значенія. За то, что онъ ненавидѣлъ чиновниковъ, представителей арміи, даже самого царя – его можна назвать революционеромъ, поэтомъ неволи. За то, что он любилъ быть русскаго юга, просторѣчіе русскаго юга, его можно назвать поэтомъ фольклористическаго жанра. Но все это Шевченкѣ не даетъ паспорта въ царство геніевъ, а лишь въ царство русскаго народа» ([Фаринич О.]. Пушкинъ и Шевченко (Въ отвѣтъ Укр. Слово). *Нашъ Путь*. Ужгородъ, 1937. № 217. С. 2. Підп.: А. Маковичанинъ).

В іншій публікації п. н. «Тарась Григорьевич Шевченко» О. Фаринич стверджував, що Т. Шевченко «великь, но не геніалень», але має «общерусское національное значеніє. Иначе говоря: **Шевченко нашъ!**», а прихильники ужгородської «Просвіти» намагаються зробити з нього представника політичного і духовного «разъединенія русскаго народа» (Фаринич А. Тарась Григорьевич Шевченко. *Нашъ Путь*. Ужгород, 1937. № 217. С. 1).

На ці публікації О. Фаринича різко відгукнувся Яковенко на сторінках «Народньої Сили». На його думку, вони написані так, що «понижують Шевченка, а підносять Пушкіна», якого за наказом «з вище» треба було вшановувати навіть у школах. Квінтесенція обох статей міститься у цих реченнях: «Пушкин міравой геній... Ему Гете паслал сває перо... Негры Пушкину поставили памятник. Шевченко поет узкаго русско-національнаго значенія... он велик, но не геніален... что он любил быт русскаго юга... ето Шевченкъ (?) не дает паспорта в царство геніев»...» (Фенциків «Наш Путь» і Шевченко. *Народня Сила*. Ужгород, 1937. Ч. 8. С. 1).

Яковенко з іронією зазначав, що перо, яке надіслав Гете Пушкіну, робить російського поета геніальним і всесвітнім. («Яка то велика сила в тім німецькім пері?!»). Якось дуже похлоп'ячому в п. Фаринича заснована та світова геніальність О. Пушкіна. Натомість «негеніальність» Т. Шевченка О. Фаринич вбачав у ненависті українського поета до царя та любові до «русскаво юга», тому і не хотів дати йому, іронізував далі Яковенко, «паспорта в царство геніев», але ніхто про це думки в п. Фаринича і не питає (Фенциків «Наш Путь» і Шевченко. *Народня Сила*. Ужгород, 1937. Ч. 8. С. 1).

Яковенко розмірковував також над тим, як О. Фаринич міряв любов'ю і ненавистю геніальність і вселюдськість О. Пушкіна і негеніальність Т. Шевченка. В обох поетів наявні ці прикмети, але ненависть і любов у них різні. Т. Шевченко обіймає любов'ю всіх, без різниці – чи то представники його народу, чи муштровані маскалі, чи чех Гус, що гине за шукання правди, чи римські гладіатори-християни, а його ненависть спрямована лише проти тиранів, гнобителів і кровопивців усього світу, натомість любов і ненависть в О. Пушкіна – інакші. В поемі «Кавказ» Т. Шевченка відчутний біль від страждання кавказців, тож він закликав їх

боротися, бо за ними «правда святая», а О. Пушкін у поемі «Кавказький бранець» писав: «Смірись, Кавказ, ідьот Єрмолов», себто топтав кавказців разом із царем неситим. У поемі «Іван Гус» Т. Шевченко молився, «щоб усі славяне стали добрими братами і синами сонця правди», а О. Пушкін назвав борця за свободу України Мазепу злодієм і вихваляв тирана України царя Петра І. Мабуть, досить буде і цих двох прикладів, зазначав Яковенко, щоб побачити, хто тут той вселюдський, а хто лише суто російський (Фенциків «Наш Путь» і Шевченко. *Народня Сила*. Ужгород, 1937. Ч. 8. С. 2). Отож можемо зробити проміжний висновок, що в закарпатській пресі 20–30-х рр. ХХ ст. поетична пара «Т. Шевченко й О. Пушкін» відображена як антиподи.

Натомість в іншій поетичній парі – «Т. Шевченко й О. Духнович» наявні ті прикмети, які об'єднували двох національних поетів, які є «репрезентантами своєї нації» (Шевченко і Духнович. *Свобода*. Ужгород, 1930. Ч. 15. С. 1). Насамперед їх єднало те, що вони розбудили з віковичного сну народ, а їхні заклики до інтелігенції залишалися і далі актуальними. Зокрема, І. Панькевич зазначав, що у тих важких часах «два мужь Шевченко и Духнович» почали проповідувати любов і милосердя та звертатися до інтелігенції. «Слова Шевченка западали до многих сердець, выкликали в интеллигенции чувство обовязку до праць над своим народом. Они суть ще и до нынѣ заповѣдею для нас всѣх» ([Панькевич І.] Два ювилеѣ. *Просвѣта*. Ужгород, 1925. Ч. 1. С. 10. Підп.: П. У змісті криптонім подано: И. П.).

О. Духнович також полюбив селянський народ усім серцем і душею та пізнав його потреби, тож, побачивши, що русини по другий бік Карпат піднімаються до нового життя, «забажав горячо, абы и ся мала часть Русинѣв, що жила пѣд Мадярами, не остала послѣдною» і написав вірші, у яких закликає свою інтелігенцію до праці і сам усе життя працює для народу. Його слова, звернені до інтелігенції в 1848 р., ще й нині не втратили своєї актуальності, бо ще не всі повернулися до рідного народу і не віддали йому свого боргу ([Панькевич І.] Два ювилеѣ. *Просвѣта*. Ужгород, 1925. Ч. 1. С. 10. Підп.: П. У змісті криптонім подано: И. П.).

Натомість автор «Свободи» звернув увагу читачів на те, що за свою любов до народу і Т. Шевченко, і О. Духнович зазнали переслідувань. «За працю патріотичну приходиться обоім

арест, – йшлося у його статті. – Вже сей самий факт украшає їх титулом національного героя. І могли кати робити, що лише сили стало, однако репрезентанти не замовкли. Шевченко, по своїй натурі терпелива душа, плаче і кладе в своїх псалмах цілу надію на Бога і твердо вірить в обновленню. А Духнович палким голосом закричить під Карпатами: Я Русин був, єсм і буду» (Шевченко і Духнович. *Свобода*. Ужгород, 1930. Ч. 15. С. 1).

Терміни ув'язнення Т. Шевченка та О. Духновича конкретизував І. Панькевич у доповненій версії статті «Памятнѣ роковины. Шевченко и Духнович», зазначаючи, що за свою гарячу любов до народу Кобзар «одпокутовав тяжко», бо російський цар Микола I заслав його на десять років у фортецю у прикаспійські степи, де втратив здоров'я, тож після звільнення прожив лише чотири роки. О. Духновича мадяри ув'язнили в 1848 р. на короткий час ([Панькевич І.]. *Памятнѣ роковины. Шевченко и Духнович. Пчолка*. Ужгород, 1928. Ч. 7. Март. С. 188. Підп.: И. П.).

Наші генії навчали нас, висновковував автор «Свободи», що у своїй хаті – своя правда і доля, тож ми вдячні Божому Провидінню, що нам даровано такі особистості, як Т. Шевченко й О. Духнович: «Они суть запорукою нашої будучини і то сміло кажемо, що ліпшої будучини» (Шевченко і Духнович. *Свобода*. Ужгород, 1930. Ч. 15. С. 1).

Підкреслимо, що закарпатські автори не порівнювали масштабів творчих особистостей Т. Шевченка та О. Духновича. Зокрема, А. Волошин зазначав: «Не можеме мы нашего Духновича поставити в один ряд з великанами поезіи, з Пушкіном, Шевченком або Петевфіем, не писав он так много, як напр. Крылов або Франко, або малярській Томпа, не е таким совершенным стилистом, як на пр. Гоголь, або малярській Арань, еднако для нас большого значѣня мае, як сіи великаны для своего народа» (Памяти Духновича. *Недѣля Русина*. Ужгород, 1923. Ч. 9/10. С. 34).

Висновки. Ретроспективний аналіз більше двадцяти публікацій на сторінках закарпатських періодичних видань 20–30-х рр. ХХ ст. про життя і творчість Т. Шевченка, у яких наявний біблійний і літературний контекст, дозволяє нам зробити такі висновки, а саме: 1) закарпатські автори вдало використовували

біблійні образи й літературні паралелі, щоб глибше осмислити творчу спадщину та значення Т. Шевченка в національному розвою; 2) серед яскравих опосередкованих і прямих біблійних образів, алюзій та порівнянь виокремлено декілька умовних груп, а саме: 1) порівняння Т. Шевченка з Ісусом Христом, Мойсеєм, апостолами, пророками та мучениками – тут наявні: пряма алюзія до діянь Ісуса Христа у словах про Т. Шевченка, що він «одкупив нас од смерти, од погибели і дарував нам життя вічне», та прямі порівняння його з Мойсеєм і пророком Єзекиїлем, зокрема, що український поет, як колись Мойсей – ізраїльтянин, веде український народ до волі й кращої долі; також означення його апостолом волі і братолюбства, апостолом правди і науки (апостолом правди і волі), пророком і мучеником, який виступив в обороні свого народу; 2) у порівнянні Шевченкової України з обітованою землею наявна алюзія до біблійної історії, коли Бог дав Мойсеєві десять заповідей і показав дорогу до обітованої землі, достоту так і Т. Шевченко, на думку одного із закарпатських авторів, дав своєму народові заповіді і показав дорогу до вільної України, яка завжди була і буде для українців землею обітованою; 3) у порівнянні земного шляху Т. Шевченка з терновим вінцем наявна алюзія до діянь Ісуса Христа, але центральним є образ тернового вінця, який український поет довго носив і ним та своїми муками відкупив наш народ від смерті, але без цих мук і тернового вінця Шевченко не був би Шевченком; 4) у закарпатській пресі збірка «Кобзар» часто порівнювалася з Біблією (друга Біблія) та Євангелієм (друге Євангеліє) українського народу, на престольною книгою, а сам поет – з євангелієм братолюбства; 3) серед яскравих опосередкованих і прямих порівнянь Т. Шевченка зі світовими письменниками виділено такі умовні поетичні пари: 1) Т. Шевченко й античні автори (Гомер і Горацій), бо звели собі безсмертні пам'ятники Словом і були вишлемськими зірками для свого народу; 2) Т. Шевченко і Й. В. Гете, бо мали і мають велике значення для свого народу; 3) Т. Шевченко й А. Міцкевич – щодо сили таланту і краси поезії; 4) Т. Шевченко й О. Пушкін – як два антиподи, перший з яких служив своєму народові, а другий – глорифікував московських сатрапів; а також 5) Т. Шевченко й О. Духнович – як будителі рідного народу.

У статтях М. Бращайка, А. Дівнича, І. Невицької, І. Панькевича, А. Штефана, П. Яцка про життя і творчість Т. Шевченка, у яких наявний біблійний контекст, глибоко осмислено творчу спадщину поета та його роль у національному відродженні Закарпаття у 20–30-х рр. XX ст.

Література

1. Гомотюк О. Образ Тараса Шевченка в суспільній та індивідуальній пам'яті українців. *Психологія і суспільство*. 2014. 5–6 берез. С. 26–27.
2. Гончарук-Чолач Т. Тарас Шевченко – віщун – борець – мученик. *Психологія і суспільство*. 2014. 5–6 берез. С. 145–146.
3. Жулинський М. Апостольська місія Тараса Шевченка та ідеали слов'янської єдності. *Слово і Час*. 2015. № 3. С. 3–19.
4. Крисоватий А. Тарас Шевченко – духовний провідник української нації. *Психологія і суспільство*. 2014. 5–6 берез. С. 7–8.
5. Липа Ю. Бій за українську літературу. Варшава: Народний Стяг, 1935. С. 57.
6. Липка А. Внутрішній діалог Тараса Шевченка з Біблією як підґрунтя християнського світогляду. *Психологія і суспільство*. 2014. 5–6 берез. С. 96–98.
7. Маршицька В. Тарас Шевченко і національна ідентичність. *Психологія і суспільство*. 2014. 5–6 берез. С. 46–47.
8. Ребуха Л. Молитва у творчості Тараса Шевченка. *Психологія і суспільство*. 2014. 5–6 берез. С. 102–103.
9. Федака С. Тарас Шевченко у громадсько-політичному житті Закарпаття кінця XIX – початку XXI століття. *Закарпатська Шевченкіана*: зб. наук. та публіцист. ст., есе, спогадів, поет. добірок, бібліогр. джерел / уклад.: М. Б. Бадида, О. Д. Гаврош, Н. М. Панчук, Л. А. Філіп. Ужгород: Ліра, 2013. С. 13–28.
10. Хоменко О. «Кобзар» як світоглядна підстава Акту Злуки: українознавчі проєкції історичного феномену. *Українознавство*. 2015. № 1. С. 29–43.
11. Чоповський В. Велич Тараса Шевченка, його значення та місце серед світових геніїв. *Педагогічна думка*. 2014. № 1. С. 35–42.

References

1. Homotiuk, O. (2014). Obraz Tarasa Shevchenka v suspilnii ta individualnii pamiatii ukraintsiv [The image of Taras Shevchenko in the public and individual memory of Ukrainians], *Psykhologhiia i suspilstvo*, 5–6 berezn., 26–27 (in Ukr.).
2. Honcharuk-Cholach, T. (2014). Taras Shevchenko – vishchun – borets – muchenyk [Taras Shevchenko – soothsayer – fighter – martyr], *Psykhologhiia i suspilstvo*, 5–6 berezn., 145–146 (in Ukr.).
3. Zhulynskiy, M. (2015). Apostolska misiia Tarasa Shevchenka ta idealy slovianskoi yednosti [The apostolic mission of Taras Shevchenko and the ideals of Slavic unity], *Slovo i chas*, (3), 3–19 (in Ukr.).

4. Krysovatyi, A. (2014). Taras Shevchenko – dukhovnyi providnyk ukrainskoi natsii [Taras Shevchenko is the spiritual leader of the Ukrainian nation], *Psykhohohiia i suspilstvo*, 5–6 berezn., 7–8 (in Ukr.).

5. Lypa, Yu. (1935). *Bii za ukrainsku literaturu* [Fight for Ukrainian literature], Varshava: Narodnii Stiah, 57 (in Ukr.).

6. Lypka, A. (2014), Vnutrishnii dialoh Tarasa Shevchenka z Bibliieiu yak pidgruntia khrystyianskoho svitohliadu [Taras Shevchenko's internal dialogue with the Bible as the foundation of the Christian worldview], *Psykhohohiia i suspilstvo*, 5–6 berezn., 96–98 (in Ukr.).

7. Marshytska, V. (2014). Taras Shevchenko i natsionalna identychnist [Taras Shevchenko and national identity], *Psykhohohiia i suspilstvo*, 5–6 berezn., 46–47 (in Ukr.).

8. Rebukha, L. (2014). Molytva u tvorchosti Tarasa Shevchenka [Prayer in the works of Taras Shevchenko], *Psykhohohiia i suspilstvo*, 5–6 berezn., 46–47 (in Ukr.).

9. Fedaka, S. (2013). Taras Shevchenko u hromadsko-politychnomu zhytti Zakarpattia kintsia XIX – pochatku XXI stolittia [Taras Shevchenko in the social and political life of Transcarpathia in the late XIX – early XXI century], *Zakarpatska Shevchenkiana: zb. naukovykh ta publitsyst. statei, ese, spohadiv, poetychnykh dobirok, bibliohrafichnykh dzherel / Zakarpat. oblas. univers. nauk. b-ka im. F. Potushniaka; ukladachi M. B. Badyda, O. D. Havrosh, N. M. Panchuk, L. A. Filip, Uzhhorod: Lira*, 13–28 (in Ukr.).

10. Khomenko, O. (2015). «Kobzar» yak svitohliadna pidstava Aktu Zluky: ukraïnoznavchi proektsii istorychnoho fenomenu [«Kobzar» as the worldview basis of the Zluka Act: Ukrainian studies projections of a historical phenomenon], *Ukrainoznavstvo*, (1), 29–43 (in Ukr.).

11. Chopovskyi, V. (2014). Velych Tarasa Shevchenka, yoho znachennia ta mistse sered svitovykh heniiv [The greatness of Taras Shevchenko, his importance and place among world geniuses]. *Pedahohichna dumka*, (1), 35–42 (in Ukr.).

Vasyl Gabor

Candidate of Science in Philology

Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv
(Lviv, Ukraine)

THE IMAGE OF TARAS SHEVCHENKO IN THE TRANSCARPATHIAN PRESS OF THE 1920s-1930s IN THE BIBLICAL AND LITERARY CONTEXT

A wide range of publications about the life and work of Taras Shevchenko in the Transcarpathian press of the 1920s-1930s have been analyzed, focusing on the biblical and literary context. The study reveals that among the vivid indirect and direct biblical images, allusions, and comparisons, the following conditional groups are

present: 1) comparisons of Shevchenko with Jesus Christ, Moses, apostles, prophets, and martyrs; 2) comparisons of Shevchenko's Ukraine with the Promised Land; 3) comparisons of Shevchenko's earthly path with the crown of thorns; 4) comparisons of the collection "Kobzar" with the Bible (the second Bible) and the Gospel (the second Gospel) of the Ukrainian people. Among the vivid indirect and direct comparisons of Shevchenko with world writers, the following conditional poetic pairs are distinguished: 1) Shevchenko and ancient authors (Homer and Horace); 2) Shevchenko and J. W. von Goethe; 3) Shevchenko and A. Mickiewicz; 4) Shevchenko and A. Pushkin; as well as 5) Shevchenko and O. Dukhnovych.

Leading Transcarpathian journals such as «Vinochok dlia Podkarpatskykh Ditochok», «Karpatska Pravda», «Narodnia Syl», «Nash Put», «Nasha Zemlia», «Nasha Oborona», «Nedelia Rusyna», «Podkarpatska Rus», «Prosvita – Shevchenkovi», «Rusyn», «Ruska Niva», «Svoboda», «Ukrainske Slovo», «Uchytelskyi Holos» dedicated over twenty articles to Taras Shevchenko, incorporating biblical and literary context.

In their publications, M. Brashchaiko, A. Divnych, I. Nevytska, I. Pankevych, A. Shtefan, P. Yatsko, and others actively used biblical imagery and literary parallels to interpret the creative heritage of Taras Shevchenko and his significance for the national revival of Transcarpathian Ukrainians.

Keywords: Transcarpathian press, Taras Shevchenko, Subcarpathian Rus, biblical images, poetic pairs, Alexander Pushkin, Alexander Dukhnovych.